

איש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812-02 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש א אייר תשפג: הדלקת נרות: ירושלים: 6:36 תל-אביב: 6:52 חיפה: 6:44 מוצאי שבת: ירושלים: 7:51 תל-אביב: 7:53 חיפה: 7:54 ר"ת: 8:28

פרשת תזריע – מצורע

ענוה ושפלות רוח

לנהוג בענוה ובשפלות עם רעהו [ולא בגאווה וגסות הרוח]!

נלמד מהפסוק: "אשה כי תזריע וילדה זכר" (פרק יב-ב)

וכתב רש"י: כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה חיה ועוף במעשה בראשית, כך תורתו נתפרשה אחר תורת בהמה חיה ועוף. עוד אמרו חז"ל במדרש, על הפסוק "אחור וקדם צרתני" אם זכה אדם אומרים לו אתה קדמת לכל מעשה בראשית, ואם לאו אומרים לו יתוש קדמך! עכ"ד. זאת כדי שלא יתגאה ויתנשא האדם לחשוב שהוא השליט על הבריאה ויכול ללכת בדרכי לבו. לדעת חז"ל (ערכין טז.) אחד משבעה דברים המביאים נגיעים על האדם הוא גסות הרוח. לפיכך על המצורע להביא כפי שנאמר להלן "עץ ארז ואזוב" (יד-ד) וכתב רש"י: מה תקנתו ויתרפא! ישפיל עצמו מגאוותו כתולעת וכאזוב.

אמרו חז"ל (בתד"א זוטא - פרק טו): "לעולם יהא אדם ענוי בתורה ובמעשים טובים וביראת שמים, עם אביו ואמו, ועם רבו ואשתו, ועם בניו, ועם בני ביתו ושכניו, ועם קרובים ורחוקים, ואפילו עם גוי בשוק, כדי שיהא אהוב למעלה ונחמד למטה ומתקבל על הבריות, וממלא את ימיו ושנותיו בשם טוב.

וכתב רבי אברהם ז"ל בן הרמב"ם ז"ל (בספרו המספיק לעובדי ה'): "הענוה היא המשובחת שבמדות התרומיות, כי היא הקדמה לטוב ולמובחר, כמו שאמר שלמה (משלי טו-לג) "ולפני כבוד ענוה". ואין פירוש ה"כבוד" כאן, הוקרה עצמית שתהא הענוה מסייעת להיפוכה, אלא "כבוד" הנזכר כאן פירושו שלימות האדם, שעליה אמר הכתוב (משלי כב-ד) "עקב ענוה יראת ה'". והיא מן המדות הנשגבות.

על המצורע נאמר: "בגדיו יהיו פרומים [קרועים] וראשו יהיה פרוע".... מדוע נגזר על המצורע שבגדיו יהיו קרועים וראשו פרוע?!

וביאר החפץ חיים (בספרו שמי"ה ח"ב פ"ז) משום שעיקר חטא הלשון נובע מגאווה, שהוא מחשיב עצמו לאיש החשוב באנשים, לפיכך מלאו ליבו לגנות את חברו. שאילו היה מכיר את נגעי עצמו, לא היה מחפש מומי זולתו.

ועל כן גם טהרתו היא כפי הנאמר (להלן יד-ד) שיקח עץ ארז ושני תולעת ואזוב, וכמו שמפרש רש"י שישפיל עצמו כתולעת ואזוב ויתכפר לו. לפיכך ציוה עליו הכתוב שבגדיו יהיה קרועים וראשו יהיה מגודל, כדי לנוולו, שיהיה נראה לכל כבזוי, וממילא לא יתגאה לבו לדבר בזולתו.

כששאלו פעם את כ"ק האדמו"ר מרוז'ין זצ"ל כיצד מניח הוא שיחלקו לו כבוד מלכים. והשיב במשל על ההרגשה האמיתית בשעה זו: למה הדבר דומה? לפקיד המלך באיזור נידה, שעל פיו ישק כל דבר. היו הכל קדים ומתרפסים לפניו, כי הכל תלוי בו.

יום אחד ערך המלך מסע, לעמוד על צרכי עמו והלך רוחו. לבש בגדים פשוטים ועבר ממחוז למחוז. הוא הציג עצמו לפי אותו פקיד, והלה נרעש ונפחד, סיפר על פועלו.

אמר המלך: "נצא לרחובות הכרך ותראה לי מה בניית ומה שיפרת". יצאו, והכל חרדו למראה הפקיד, קדו והתרפסו וחלקו לו כבוד מלכים. איך הרגיש הפקיד כשהמלך עומד לידו, ביודעו שכל הכבוד הזה שחולקים לו, מגיע למלך! לו המלוכה והממשלה. ממנו התקציב. שלו ההוראות, ולו מגיעות כל התודות!

"בגדי עבודה..."

כשנלב"ע הגאון רבי גדליה שארר זצ"ל, עמד בראשות ישיבת תורה ודעת בארה"ב הגאון רבי אליהו חזן זצ"ל. עד אז סירב ללבוש "פראק", אך עתה ביקשו ממנו שיסכים מפני "כבוד הישיבה" ונעתר לבקשה.

והנה בשבת הופיע בבית הכנסת במקום מגוריו עם חליפה קצרה כאברך מן השורה... "היכן הפראק"? שאלוהו. הסביר רבי אליהו בפשטות: את ה"פראק" אני לובש "לכבוד הישיבה" ממילא זה נחשב אצלי כ"בגדי עבודה" ובשבת לא לובשים

"בגדי עבודה" הלמות עמלים

"חשיבותו של עפר..."

סיפר הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל: "פגשתי באברך ת"ח, חריף ובקי, אבל עבר קצת את הגבול ביהירותו, כלומר, אם הותרה גאווה בשיעור "שמיינית שבשמיינית" הוא החמיר בשיעורים... אמרתי לו: "ישמעו אוזניך מה שפיך מדבר. שלוש פעמים ביום מבקש אתה: 'ונפשי כעפר לכל תהיה!'"

ענה לי בגובה לב: "אכן, יש עפר ויש עפר! הלא עפר ארץ ישראל שוה יותר מעפר חוץ לארץ, ועפר בית המקדש יקר מזהב ומפז! אמנם אני עפר וגם חברי עפר אבל איפה הוא ואיפה אני?!"

אמרתי לו: "וודאי שאתה צודק. אנו אכן יודעים להעריך את ההבדל בין עפר לעפר. אבל העפר עצמו אחד הוא בכל מקום... אין גרגיר שחושב עצמו שהוא חשוב יותר מחברו! העפר עצמו אינו מתגאה..."

והגדת

עלון "איש לרעהו" פרשת קדושים הוקדש לעילוי נשמת

מרת האדעס דובה ע"ה בת ר' משה ז"ל סוחובולסקי

נלב"ע כט ניסן תשע"ב, ת.נ.צ.ב.ה.

שלא לדבר לשון הרע על הזולת!

נלמד מהפסוק: "אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת והיה בעור בשרו לנגע צרעת" ... (פרק יג-ב)

ואמרו חז"ל: על שבעה דברים נגעים באים, על לשון הרע ועל שפיות דמים וכו'. על לשון הרע דכתיב: "מלשני בסתר רעהו אותו אצמית" (ערכין טז.). וכן אמרו: "כל המספר לשון הרע נגעים באים עליו שנאמר "מלשני בסתר" וגו' וכתוב התם "לצמיתות" ומתרגמינן "לחלוטין" ותנן "אין בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט אלא פריעה ופרימה" ופירש רש"י: אלמא אצמית דמתרגם לשון חליטה היינו צרעת. (ערכין טו:).

כתב הרמב"ם (פרק טז מהלכות טומאת צרעות הל' י') על הצרעת שהיא "אות ופלא בישראל כדי להזהיר מלשון הרע, שהמספר לשון הרע משתנות קורות ביתו. אם חזר בו יטהר הבית. ואם עמד ברשעו עד שישרפו, משתנין הבגדים שעליו. אם חזר בו יטהרו, ואם עמד ברשעו עד שישרפו, משתנה עורו ויצטרע, ויהיה מובדל ומפורסם לבדו, עד שלא יתעסק בשיחת הרשעים שהוא הליצנות ולשון הרע".

וראוי להתבונן ולשאול: מה נשתנה דינו של חולה בצרעת, משאר חולי עמו ישראל שמצווים אנו לבקרם ולשמשם, ואילו את המצורע עלינו להרחיקו ולהוציא מחוץ לג' מחנות ו"בדד ישב מחוץ למחנה מושבו"?

וביאר הגאון רבי זלמן סורוצקין ז"ל (באזנים לתורה) שזהו גופא העוון ועונשו כפי שאומרים חז"ל: הוא הבדיל בין איש לאשתו. בין איש לרעהו. לפיכך אמרה תורה "בדד ישב"...

וכבר הקדים לבאר זאת רבינו יונה ז"ל (בשערי תשובה - שער ג) וכך כתב: בעל הלשון חטאו נקל בעיניו, כי יאמר אך דבר שפתיים הוא. משום כך יתמיד האדם בלשון הרע, והוא שונה אוולתו כמה פעמים ביום. לפיכך אין רחמים בדין של המצורע, ובמקום שאנו מצווים לרחם על כל חולה לשמשו ולטפל בו. אנו מצווים על המצורע להרחיקו מחברת בני אדם, וכאשר עשה כן יעשה לו, עד אשר יתן אל לבו לשמור את לשונו, ושב ורפא לו.

הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א כותב (בספרו טעם ודעת) כי בלשון הפסוק "שאת או ספחת או בהרת" מרומז שלוש כתות של מספרי לשון הרע. יש שנגעם הוא "שאת" היינו, שבדברם רע על זולתם מנשאים ומגדלים את עצמם בכך, וזהו מטרת סיפורם להראות כמה הם מעולים וטובים יותר מזולתם".

ויש מהם "ספחת" שאין הם בטבעם מספרי לשון הרע, אלא שנסתפחו למושב ליצים ואין בכוחם להתגבר על המלעיגים ולכן מתנהגים הם כחבריהם.

וישנה כת אחרת אשר מציגים עצמם כ"בהרת", והיינו כמי אשר כל רז לא אניס ליה... והכל בהיר וידוע לפניהם, ידם בכל ופיהם בכל. על ג' אלו מודיעה לנו התורה כי כולם כאחד טמאים ועוונם ועונשם גדול.

מכל פרשה זו נראה בעליל כמה גדול שכרו של אדם החוסס פיו. שאם החמירה התורה כל כך בעונשם של בעלי לשון הרע, והרחיקה אותם מחברת בני אדם, הלא מדה טובה מרובה ממדת פורענות, ומי שבלבו רחמים על חברו ומכבדו ומסייע לו ואינו חפץ בכשלונו, שכרו כפול ומכופל.

אמר הגר"ש פינקוס זצ"ל: מה העצה לבעל לשון הרע להנצל מאותו עוון? העצה היא "והובא אל אהרן הכהן או אל אחד מבניו הכהנים". כלומר: במקום לשבת ולדבר גבוהה גבוהה על העולם ועל יושביו, עליו להתחבר עם לומדי התורה ויראי שמים שמהם יוצאת טהרה לעולם.

"התרכזתי במצוה אחת..."

סח הגה"צ רבי נתן מאיר וואכטפויגל זצ"ל: החפץ חיים עבד כל ימיו על שמירת הלשון וזה הביאו לכל השלימות, וכל גדולי הדור עמדו כפופים לפניו כיון שהיה לו שלימות במצוה אחת: שמירת הפה! החפץ חיים הראה לכולם, מהי שלימות בכוח הדיבור והגיע לדרגה עליונה ביותר, והוא היה הדוגמא לדורות האחרים שאפשר להיות שומר פיו ולשונו בשלימות!

וסיפר רבי נתן מאיר כי פעם אמר החפץ חיים לשומעי לקחו כדברים האלה: "אם אני אשלח מכתב לגביר גדול אחד בפטרבורג וגם אחרים ישלחו לו מכתב, הוא יענה למכתב שלי לפני כולם, ולמרות שאני צעיר יותר ולא מפורסם, והטעם לכך, מכיון שאני התרכזתי במצוה אחת והשלמתי עצמי במצוה אחת של שמירת הלשון, לכן הוא יענה למכתב שלי לפני כולם!"

עפ"י לקט רשימות

"יהלום עם קצת אבק..."

סיפר רבי יעקב ניימן זצ"ל (רב בניו יורק): פעם אחת כאשר באתי להגרי"ז סולובייצ'יק זצ"ל בזמן ששהה בוילנא, מצאתי אותו כשהוא כועס ונסער כולו. כאשר ביררתי אצלו את סיבת הדבר, אמר לי כי שמע את בני הבית מדברים לשון הרע על העיר ווילנא, שראו בעיצומה של יום השבת אשה יהודיה עניה מוכרת עצים להסקה לפרנסת אנשי ביתה... ותמהו בני הבית: היתכן שבוילנא העיר הגדולה לה' תמכור אשה עצים בשבת...

והוסיף הגרי"ז כשכולו נסער: היאך אפשר לדבר לשון הרע על העיר וילנא... העיר שבה היו מאז ומעולם חמש מאות רבנים גדולי עולם... ואפילו אם נכונים הדברים, הרי זה כמו יהלום מבריק ויקר מאוד, שיש עליו קצת אבק... הרי יהלום הוא נשאר... על אף שיש עליו קצת אבק..."

עובדות לבית בריסק

עד כמה יש להזהר...

סיפר רבי יחיאל צוקר שליט"א: יהודי נתבע בסכום כסף גדול בבית הדין, בעיר אשדוד, שבראשות האב"ד הגאון רבי פנחס שרייבר זצ"ל. אותו איש היתל בבית הדין תקופה ארוכה ולא הגיע לדיונים, עד שהבין שכלתה אליו הרעה מאת הדיינים שעומדים לחייב אותו.

הוא לא יכל לעצור ברוחו בבית הדין. הוא החל לצעוק בכעס על הדיינים, גידף וחירף ולבסוף יצא מבית הדין בהפגנתיות, כשהוא טורק אחריו את הדלת בעוצמה רבה, ואמנם הוא שילם כל מה שחייבוהו.

האברכים שישבו בכלל שהיה בחדר הסמוך, ואני בתוכם, נבהלנו מעוצמת הטריקה. כמובן שערכו של אותו יהודי שהכרנו ירד מאד בעינינו.

לאחר מספר חדשים הציע לי מנהל של אחת הישיבות לכהן כראש ישיבה בישיבתו. והנה אני שומע שנתמנה גם משגיח בישיבה, ואת מי מינו כמשגיח, את אותו יהודי שהטיח דברים קשים בדייני בית הדין ויצא בטריקת דלת מזעזעת.

ניגשתי לרבי פנחס שרייבר ושאלתי אותו: האם מותר לי לומר לאותו מנהל מוסד, מה שידוע לי על המשגיח המיועד שלו, או שח"ו יש בזה משום לשון הרע וגם עובר בזה "ארור מכה רעהו בסתר" ועוד איסורים ולאויים שיש בלשה"ר...

השיב לי רבי פנחס שרייבר נחרצות וללא שום הרהור, כי אסור לי לומר מלה אחת רעה על האיש. וכך נימק הוראתו: "הרי אתה לא היית בבית הדין. אתה לא יודע מכלי ראשון את הסיפור, רק שמעת מאחרים. החפץ חיים מגדיר מפורש מתי מותר לספר לשון הרע לתועלת, והוא כתב בפירושו שמה שידוע משמועות אסור לספר!"

מתוך מאמר

כפי המדה שאדם נוהג עם הבריות כך נוהגים עמו מן השמים!

נלמד מהפסוק: "בדד ישב מחוץ למחנה" (פרק יג-מו)

ואמרו חז"ל מה נשתנה מצורע [משאר טמאים] שאמרה תורה "בדד ישב מחוץ למחנה מושבו"? אלא הואיל והוא הבדיל בלשון הרע בין איש לאשתו, ובין איש לרעהו, אף הוא יבדל, לפיכך אמרה תורה בדד ישב (ערכין טז:). גם בפסוק "טמא טמא יקרא" ישנה "מדה כנגד מדה". כשם שנהג הוא לגלות קלונו של אנשים בפרהסיא, כך עליו לגלות קלונו שלו. (שמיה"ל ח"ב - פרק טז).

מבואר בחז"ל שעשר המכות שקיבלו המצרים, היה הנהגה של "מדה כנגד מדה" וכך גם העונש שקיבלו בים סוף. כפי שאמרו חז"ל "במים דימו לאבדם ולכן נאבדו הם במים". ובספר **ערכין** נחל דייק בלשון "דימו לאבדם" שהרי בפועל לא אבדו היהודים וכמובא בתד"א פ"ז שהמלאכים הצילום. ובכ"ז נהגה בהם בחומרה רבה ה"מדה כנגד מדה", בבחינת "מחשבה רעה - אצל הגוים - הקב"ה מצרפה למעשה.

הוא שאמר הכתוב "כי בדבר אשר זדו עליהם", ואומרים אנו "כי לעולם חסדו", החסד הזה שעל הנהגת מדה כנגד מדה, נשאר לעולם! כמובא במדרש (בר"ר ט-יא) "כל המדות בטלו, מדה כנגד מדה לא בטלה". וזה ביאור הפסוק "לך ה' החסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו". יש רק להתבונן ולהוכיח היאך ש"במדה שאדם מודד מודדין לו" (סוטה ח:).

הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל אמר שיסוד זה כתוב בפסוק (ישעיה כז-ו) "המכת מכהו הכהו". הפסוק תמה כביכול: וכי דומה המכה שהוכו ישראל על ידי המצרים למכות שהמצרים הוכו, הלא עונשם של המצרים היה חמור לאין ערוך, וכפי שאמרו הם עצמם: "הטרם תדע כי אבדה מצרים".

ולאידך גיסא, איך יצאו בני ישראל מהמכות שהוכו מהמצרים? על כך באה התשובה בפסוק "הבאים ירש יעקב יציץ ופרח ישראל". לא זו בלבד שלא אבדו ח"ו אלא אדרבה, עוד יציץ ופרח ישראל".

וכך גם לענין הטובה. ומדה טובה מרובה. לפי הטוב שאדם עושה בכך מודדים לו עשרת מונים, וכפי שמצינו, למשל בגמרא (קידושין מ). שכל מי שכופה הרגלו וטבעו לכבוד שמים ואם בא דבר עבירה לידו מתאמץ שלא להכשל, עושים לו נס.

וכל כך למה? ביאר **רבינו יוסף חיים מבגדד** זצ"ל (בספרו **בן יהוידע**) משום מדה כנגד מדה, שמכיון שכופה את הרגלו וטבעו שלא כדרך הטבע בהתגברו על תאוותיו. על כן נוהגים עמו כך מן השמים שעושים לו נס שלא כדרך הטבע.

"פעולתו ישוב בראשו..."

סיפר הבעש"ט זי"ע להבנת דרכי הנהגת השי"ת מדה כנגד מדה את המעשה הבא: מנהג היה לה לאשה עניה מרודה שכל פעם שקיבלה צדקה היתה אומרת: "כל מה שאדם פועל - לא למען אחרים פועל אלא למען עצמו".

כשנזדמנה פעם אותה אשה לארמון המלכה וביקשה גם ממנה נדבה. חזרה האשה על הפתגם השגור בפייה "כל מה שאדם פועל... אלא למען עצמו". המשפט הזה עורר את כעסה של המלכה, ש"עניה תעז לומר לה כך במקום מלות תודה, היו לא תהיה!".

החליטה המלכה להעניש את העניה וציוותה על הטבח לאפות חלה עבודה ולהחדיר רעל לתוכה. מילא הטבח את הפקודה וכשהעניה באה לבקש נדבה ואמרה כדרכה "כל מה שאדם פועל" וכו' מסרה לידיה את החלה.

היא לקחה את החלה הריחנית והתאפקה במאמץ גדול שלא לאכול ממנה, כי חשבה שבטרם תאכל ממנה, תהנה עוד מעט ממראה היפה של החלה ומריחה הטוב.

והנה אירע שבדיוק ביום זה יצא בן המלכה לצוד ביער בליווי משרתיו. בשובו ראה את הבקתה של אותה עניה בפאתי היער והחליט להכנס לנוח קמעה. שמחה העניה על הכבוד שנפל בחלקה לארח את בן המלך.

היא הגישה לו תקרובת, את החלה הטריה והריחנית והנסיך שהיה רעב נגס בתאוה מהחלה ויהי אך טעם מן החלה צנח ומת. נבהלה האשה ומיהרה לארמון לספר למלכה את מה שאירע.

כשהתאוששה המלכה מרוע הבשורה אמרה לאשה העניה: למדתי בדרך הקשה את פתגמן הצודק: "כל מה שאדם פועל אינו פועל למען אחרים כי אם למען עצמו..."

נדיבות ועין טובה

"טוב עין הוא יבורך..."

הגאון רבי ניסים טולידאנו זצ"ל נתבקש, באחת הנסיעות שנסע לאירופה, מאת מכר, לעבור בדרכו דרך נדיב פלוני שגר באיטליה ולהביא ממנו סכום נכבד שסוכם עמו, לטובת מוסדותיו.

רבי ניסים באצילותו לא ידע מעולם לסרב לבקשתו של אדם ולמרות הטירחה שלא הקלה על מסעו, קיבל עליו לעשות את שליחותו נאמנה.

הוא ניגש בתמימות לאותו נדיב באיטליה ומסר שהוא בא בשליחות אותו אדם להביא לו את הדבר שאמור להעביר לו. הנדיב שראה בו כי חזותו מעידה עליו כי אף הוא תלמיד חכם, שאל אותו במה הוא מתעסק, והוא ענה לו בתמימות שיש לו ישיבה בבאר יעקב. ולא פירט יותר כי לא רצה להנות ממעשה השליחות שלא לטובת הידיד.

העשיר שנוכח בכך, השתומם מאוד, וניסה "לאתגר" מעט באומרו: "כבודו יודע שהנני בעל יכולת, ואולי אוכל אף לסייע למר בישיבתו?".

אך רבי ניסים ענה בהצטנעות: "לא באתי לכאן לשם כך. אני בסך הכל שליח בעבור אותו אדם שביקש ממני לקיים שליחותו ולהעביר לו הדבר מכס..."

אותו גביר, מרוב התפעלותו מאצילותו ובטחונו של ראש הישיבה, הגיע במיוחד ארצה ובא לבקר בישיבה, ואז תרם בנין גדול מיוחד שבו נבנה מאוחר יותר בית המדרש המרכזי של הישיבה.

הלמות עמלים

לחפוץ בטובת חברו, שתהיה עינו טובה בשל חברו!

נלמד מהפסוק: "זבא אשר לו הבית" (פרק יד-לה)

ואמרו חז"ל על שבעה דברים נגעים באים ואחד מהם הוא צרות העין [רש"י: שצרה עינו באחרים ואינו מהנה שכניו מכלים ע"י השאלה] דכתיב: "זבא אשר לו הבית" ותנא דבי רבי ישמעאל, מי שמויחד ביתו לו. ופירש רש"י כלי תשמישו שלא השאילם לאחרים (ערכין טז:).

"עין טובה" פירושו ששמח במה שיש לו, ולא יקנא במה שיש לחברו יותר ממנו, אלא אדרבה, יחפוץ שיהיה לחברו אף יותר ממה שחפץ לעצמו.

כיצד ישיג אדם מעלה נשגבה כזו, שיהיה מרוצה ושמח במה שיש לחברו? ביאר הגה"צ **רבי שלמה וולבה** זצ"ל (בספרו **עלי שור ח"ב**) כי מדה זו של עין טובה נובעת בהכרח מאמונה חושית! כי כאשר מאמין האדם שהקב"ה מנהיגו והוא שנותן לו כל צרכו, שוב אינו זקוק למתנת בשר ודם ואינו מקנא במשהו זולתו, שכן "אין מלכות נוגעת בחברתה כמלא נימא" (יומא לח:). הרי שהאמונה מבטלת קנאה.

זאת ועוד: מתוך שמכיר את בוראו, מתדבק גם בדרכיו ורוצה בטובת הזולת וגומל חסד עמו, גם זה נכלל ב"עין טובה". וראוי להקרא מתלמידיו של אברהם אבינו עמוד החסד כפי שמציינים חז"ל במשנה (אבות פ"ה משנה יט).

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

מפוזר? ומפוזר!

"מפוזרים"? תמיד היו מעורים בנעשה בקהילתם וערים לכל דבר עד הפרטים הקטנים ביותר'.

* * *

השיחה בין שני ההורים מעניינת מאד. אכן, היינו רוצים לדעת מה אומרת היהדות על דרך המלך בין שני קצוות קוטביים אלה; ריכוז עיוני גבוה הכרוך בהתנתקות ממה שמתרחש בסביבה, מול ערנות גבוהה לכל דבר שהאדם בא איתו במגע, הן במציאות הפיזית והן בבני אנוש המקיפים את האדם בכל הליכותיו.

נתאר לעצמנו את נחום שלנו רועה את צאן חותנו במדבר. ירחם השם! בבוקר הוא יוצא עם מאה כבשים, וחוזר עם שמונים. איפה העשרים? הוא אינו יודע! לא ראה ולא שמע כלום. אם היה נקרה בצד דרכו איזה סנה בוער, האם היה רואה ומבחין כי הסנה בוער באש והסנה איננו אוֹפֵל? האם היה סר לראות את המראה הגדול הזה שבו לא הבחין כלל?

גדלותם של האבות ושל כמה מגדולי האומה נעזרה בפנאי הרב שעמד לרשותם, בהיותם רועי צאן שמלאכתם אינה עיונית ואינה מעסיקה את מוחם. האם הזניחו בשל כך את אחריותם לצאן ואת תשומת ליבם לכל כבשה ולכל טלה בעדר? התורה מספרת לנו כיצד מילא יעקב את תפקידו כרועה צאן לבו, בשלמות של שמירה על כל כבשה ועז, מפני גניבה ומפני חיות טרף. גם בחינת ההתאמה של משה רבנו ודוד המלך להנהגת ישראל נערכה, לדברי חז"ל, בנסיון של רעיית הצאן, שמירה עליו, ותשומת לב לכל פרט.

* * *

ערנות למתרחש סביבך היא תנאי בסיסי להיותך יהודי השומר ומקיים את ההלכות שבין אדם לחברו. אילו, חלילה, היה הגאון האדיר רבי ישראל סלנטר מהלך ברחוב, ומרוב ריכוז בענייניו הרוחניים העליונים היתה מטרייתו מזדקרת הצידה וחובטת ודוקרת מפעם לפעם עוברים ושבים, כי אז הוא לא היה רבי ישראל סלנטר. מי שאינו רואה את הזולת, אין סיכוי שינהג בזולת בצורה הוגנת, שהרי אין הוא רואה אותו כלל. וכי יבחין שמראה פני אדם מעידים על סבלו על צורך בעזרה? על הזדקקות למילת נחמה ועידוד?

הכרת הטוב היא יסוד מוסריותו של אדם. להודות למי שהיטיב עמך זה אלף-בית של אדם. אבל היצור המנוטק לא ראה מעולם כי מישוהו צחצח את נעליו, כי מישוהו גיהץ את חולצתו, כי שמרו לו את מנתו למרות שבא באיחור, כי החזיקו את הדלת הקפיצית עד שיעבור, וכדומה. אלפי החסדים שמתחסדים בני אדם איתו חולפים לידו מבלי שהוא הבחין בהם - וכי כיצד יודה על מתנה שניתנה לו אך לא ראה אותה ולא הבחין בה?...

(בעין יהודית' ח"ד, ע"ש עוד)

סוף סוף הגיע הבן, נחום, הביתה לחופשת שבת. היה זה בדיוק יום הולדתו, והתכונה רבתה לקראת יום זה. אמא אפתה עוגה מיוחדת לכבוד האירוע, ובסעודת ליל שבת הרימו כל בני המשפחה כוסית "לחיים", ואחד אחד ברכו את נחום בכל הברכות הטובות שעלו בלבם האוהב.

כמה וכמה הפתעות המתנינו לו לנחום לכבוד יום הולדתו, אך לא סיפרו לו עליהן דבר. על שולחן הכתיבה שלו עמדה מנורת-שולחן שאותה רצה כל כך בעבר לצרכי לימודו. המזרן הישן שלו עם השקע במרכזו סולק, ובמקומו המתין לו על מיטתו מזרן אורתופדי משובח. אמא דאגה לסדין וציפה חדשים, צבעוניים, וציפת הכר היתה רקומה ברקמה יפהפייה עליה שקדה אחותו מזה מספר שבועות. האחות הקטנה הכינה מכתב ברכה מיוחד שאותו הטמינה במעטפה גדולה עם חפיסת שוקולד מתחת לשפת השמיכה שעל מיטתו. כשילך לישון, כך אמרה, הוא יקרא את המכתב שלי וגם יקבל את השוקולד.

סעודת ליל השבת הסתיימה מאוחר למדי ולאחריה פרשו הכל לשינה. אמא והאחיות היו דרוכות לשמוע את קריאות ההפתעה של נחום למראה המתנות הנהדרות שהוכנו לו בהשקעה כה מרובה של לב ומוח, אך, להפתעתו, לא נשמע דבר. הן תרצו את השתיקה בעייפותו הרבה, אך בבוקר, הוא קם, התלבש, והלך עם אבא לבית הכנסת בלי שום הערה.

האחות הקטנה ערכה חיפוש קצר בהעדרו, וגילתה את חפיסת השוקולד המעוכה עם מכתב הברכה המקומט מתגוללים על הרצפה, במרווח שבין המיטה לקיר. נחום, כנראה, לא הבחין במעטפה המקושטת, ושכב לישון על ההפתעה המתוקה שהונחה על מיטתו. עיניה של הקטנה דמעו כאשר סיפרה זאת לאמא. גם כאשר חזר מבית הכנסת והסתובב בדירה ובחדרו לא הבחין בשום שינוי, לאכזבתם הרבה של בני הבית.

* * *

'זה לא נורמלי' אמרה אמא בצער 'הוא כל כך מנותק מכל מה שסביבו! זה מפחיד אותי!'

'את שוכחת את כושר הריכוז שלו' אמר אבא 'את נהנית מאד מהצטיינותו בין חבריו ללימודים ומהצלחתו במבחנים, אבל אם היה מפזר את תשומת ליבו לכל מה שרואות עיניו, ספק גדול אם היה מגיע להישגים שהשיג. את מכירה את הבדיחות על "הפרופסור המפוזר". לאמיתו של דבר, הפרופסור הזה אינו מפוזר, אלא להיפך - הוא מרוכז בעיון שלו ולכן אינו שם לב למתרחש סביבו.'

'אני חושבת' אמרה אמא 'שלא כדאי לשלם מחיר כזה של ניתוק מן העולם שמסביב כדי להצטיין. אני גם חושבת שזה לא הכרחי. וכי גדולי ישראל, שהיו גאונים וענקי מחשבה, היו

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון? ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

מה ששנא עליך אל תעשה לחברך - וגם חייך אליו